

Zondag 15 maart:

Ik neem de vertaling van Oosterhuis en van Ligten. Waarom? Omdat de Nieuwe Bijbelvertaling de sprekende taal helaas enkel omschrijft en daardoor prachtige beelden verdwijnen. Twee voorbeelden:

Lees hoofdst 6: 9. .. zij hebben niet naar Mozes gehoord, hun geest was GEKROMPEN! hun dienst was zwaar. Wat beeldend. Ze hadden adem tekort, staat in een andere vertaling. En NBV: moedeloos als ze waren door de zware dwangarbeid. Tja, kwestie van jammer.

Dat geldt ook voor Farao die niet moedeloos maar wel zo koppig is. Of: hartig. Want het hart is de plaats van de wil, de gezindheid. Hart is dus niet zo romantisch als wij er nu onder hart verstaan, maar dat hart geeft het verhaal van Exodus wel een ritme, een hart. Het staat er ruim 20 keer! en is in de NBV niet één keer zo vertaald. NBV: ook dit teken bracht hem niet tot andere gedachten; Oosterhuis: hij liet zijn hart niet vermurwen, h 7:23

Na de lezing zouden we lied 1012 zingen: [hier](#) de tekst en [hier](#) de bewerking van Willem die hij zondag anders voor ons had gespeeld.

overdenking

Beste toch een beetje lamgeslagen mensen, geliefde mensen van God

Tja jeetje, de plagen van Egypte. Als er iets spreekwoordelijk oudtestamentisch is, dan zijn die het wel. Kunnen we daarom zeggen dat we ons in een ramp van oudtestamentische proporties bevinden? Nou nee, vind ik. We hebben geen idee wat ziekte vroeger betekende. Niet eens wat het krap 100 jaar geleden betekende - voor de uitvinding van de penicilline. Laat staan 3000 jaar geleden – ongeveer de tijd van Mozes.

De overeenkomst vind ik dat bij beide goed en kwaad heel duidelijk zijn. Het virus moet de nek om worden gedraaid. Het volk moet worden bevrijd en Egypte moet worden overwonnen. Heerlijk, die duidelijkheid.

Als ik nu zou (s)preken zou ik zeggen

Ik heb goed nieuws en in heb slecht nieuws. Wat wil je eerst horen?

En dan een stilte laten vallen.

Het slechte nieuws is dat het kwaad bestaat.

Dat het kwaad bestaat merk je daaraan dat het de macht overneemt. Farao denkt er niet aan zijn opponent Mozes zijn zin te geven. In de verste verte niet, hij zou wel gek zijn. Iedereen kan wel ineens de kolder in de kop krijgen, en dan is het hek van de dam. De slaven vrij geven om hun God te dienen? Geen sprake van. Je kunt hem bijna begrijpen. Zou ik ook doen: voet bij stuk.

Gaandeweg wordt dat ongemakkelijker. Als er geen moment van reflectie en inzicht komt, dan doet hij, Farao, niet meer kwaad, maar andersom. Dan doet het kwaad hem, dan heeft het hem in zijn greep. Kan hij niet meer terug. Op dat moment, vanaf die omslag, bestaat het kwaad los van hem. Waar het kwaad bestaat, bestaat geen mens die zich vergist, en geen fout die goed te maken valt. Bij het kwaad is geen weg terug meer.

Dat die weg terug er niet is kun je ook zien aan de tovenaars. Die laten zich uitdagen en doen mee- de tovenaars kunnen heus ook wel water in bloed veranderen - dat maakt de boel alleen maar erger. Dat wordt het lachen!

By the way: een tip. Lees al die plagen naar hartenlust door. En zie voor je wat er gebeurt, en de humor daarbij: de tovenaars kunnen ook wel water in bloed veranderen. Niet dat ze daar iets mee opschieten, integendeel. Maar als je je macht wil laten gelden moet je dat doen. Wapenwedloop, heet dat. Hetzelfde gebeurt met de kikkers, in plaag twee. Lachen toch? In plaag drie komt er een versnelling bij: dan lukt het de tovenaars niet meer om stof in luizen om te toveren, ondanks hun verwoede pogingen. Zie je het voor je?

Meedoen met de zo'n wapenwedloop maakt blind voor andere waarden en andere wegen. Voor Egypte gaat het over wie de sterkste is, en zijn de spierballen de taal die men inzet. Gaandeweg merk je dat het niet om de sterkste gaat, niet om erop-of-of-eronder. Maar om vrijheid. Daarover later.

Het kwaad bestaat op het moment dat het zich verzelfstandigt en de mens in zijn greep krijgt. Op het moment dat je nu een keer zo moet (blijven) handelen omdat je anders gezichtsverlies lijdt, omdat het nou een keer zo afgesproken is, omdat de ontdekking dat je fout was té pijnlijk is. Wat er ook allemaal mis gaat, het is knap om te leren dát moment vóór te zijn. Om éérder te bezinnen en om te keren. En als dat niet lukt, is er onnoemelijk veel kracht nodig voor een mens om zich werkelijk los te rukken. Voorbeelden uit onze tijd, in het groot en in het klein. Van koninklijke excuses tot gederadicaliseerde extremisten.

Het slechte nieuws is dus dat het kwaad bestaat.

Het goede nieuws is dat je dat kunt voorkomen. We zitten niet gevangen in het kwaad. Na elke plaag kan Farao 'ja' zeggen op de vraag van Mozes. Na elke plaag is er contact, diplomatiek overleg, en kan er een andere keuze worden gemaakt. Is dat zo? Regelmatig staat er dat God Farao zo halsstarrig maakt – alsof Farao geen vrije wil heeft. Meen je dat nou werkelijk, onbekende schrijver van Exodus? Dat God verantwoordelijk is voor het kwaad, en niet Farao? Is dit een smoes om onder eigen verantwoordelijkheid uit te komen? Of verandert God hier gaandeweg in het kwaad, in een afgod die Farao aan een touwtje heeft? Bestaat de vrije wil? Bestaat vrijheid? Over deze vraag zijn boeken volgeschreven.

Exodus zegt ja.

Het is de vrijheid van de Ene om op mensen te vertrouwen als bondgenoten in deze wereld. Het is vrijheid vanuit vrije wil om je tegen dwingende omstandigheden te verzetten, tegen de logica van kracht en macht, en je in dienst te laten nemen zonder te weten waar het op uitloopt. Het is ook de vrijheid van Farao en van Egypte om aan het einde (voor heel even dan) te beseffen: wij zaten fout. Lees maar:

Ex 12: Farao: 32Neem uw schapen, geiten en runderen mee, zoals u gevraagd hebt, en verdwijnt! **Maar bid dan ook voor mij om zegen.** 33De Egyptenaren drongen er bij het volk op aan zo snel mogelijk uit hun land weg te gaan. 'Anders sterven we allemaal nog!' zeiden ze. 34Toen pakten de Israëlieten hun baktroggen, met daarin het nog ongedesemde deeg, wikkelden die in kleren en namen ze op de schouders. 35Ze hadden gedaan wat Mozes had opgedragen en de Egyptenaren om zilveren en gouden sieraden en om kleren gevraagd. **36En de HEER had ervoor gezorgd dat de Egyptenaren hun goedgezind waren,** zodat ze op hun verzoek ingingen. Zo beroofden ze de Egyptenaren.

Maar daar zou de volgende preek over gaan.

In tijden van corona en andere dreigingen is het soms moeilijk om je vrij te voelen, en niet als een speelbal van omstandigheden.

Jij bent vrij om je mens te voelen, bondgenoot van God en medemens. Elke ademtocht van je leven. 'Verlos ons van de boze' is in de NBV (dan weer heel mooi) vertaald: 'red ons uit de greep van het kwaad'. Dat is waar het om gaat: dat het kwaad ons niet in de greep houdt. Dat je, ook als je je overspoeld voelt door berichten en door angsten, weet: het kwaad heeft mij niet. Er is een antwoord op. God wil mij vrij.

Amen.

Om van gedachte te wisselen (misschien met een huisgenoot, met iemand ie jou belt, of met mij):

*Voel je je wel eens speelbal van omstandigheden, van alles waar je niks aan kan doen?

*Herken je de vrijheid om er af en toe aan te kunnen ontsnappen?

*Ik denk dat we onze eigen vrijheid niet altijd goed kennen omdat die zo gewoon voelt.

Maar wel bij anderen. Heb je voorbeelden van mensen bij wie je iets van die vrijheid tot bondgenootschap herkent?

Kleine kaars, verwarm mijn hart,
Maak mij open en zacht,
Verbind mij met het grote licht
Dat heel de wereld dragen wil.

Voor wie in onze gedachten zijn
Voor verbondenheid met elkaar
Voor wie werkt in zorg,
onderwijs, politie
.....stilte

